

УДК 378.147:373.2.02:613.7(477.82)

DOI <https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2021.1.12>

А. М. ЦИПЛЮК

кандидат педагогічних наук,

викладач кафедри теорії та методики дошкільної освіти,

Комунальний заклад вищої освіти «Луцький педагогічний коледж»

Волинської обласної ради, м. Луцьк, Україна

Електронна пошта: atsyplyuk@lpc.ukr.education

<https://orcid.org/0000-0002-1307-8005>

А. О. БУБІН

кандидат педагогічних наук,

викладач кафедри теорії та методики дошкільної освіти,

Комунальний заклад вищої освіти «Луцький педагогічний коледж»

Волинської обласної ради, м. Луцьк, Україна

Електронна пошта: abubin@lpc.ukr.education

<https://orcid.org/0000-0002-7670-1263>

МОТИВАЦІЙНИЙ КОМПОНЕНТ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО СТВОРЕННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА У ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

У статті здійснено характеристику мотиваційного компонента готовності майбутніх вихователів до створення здоров'язбережувального середовища у закладі дошкільної освіти, яку потрактовано як інтегративне утворення, що формується у процесі професійної освіти, самоосвіти, містить сукупність особистісних якостей студента, які акумулюють знання про людину та її здоров'я, здоровий спосіб життя, мотиви здоров'язбережувальної поведінки щодо себе та навколишнього світу.

Визначено змістову складову мотиваційного компонента, яка передбачає: сформованість здоров'язбережувальної ціннісної орієнтації майбутніх вихователів та сформованість професійної спрямованості особистості – як сукупність усвідомлених, стійких мотивів і прагнень до здійснення здоров'язбережувальної педагогічної діяльності. Виокремлено ціннісно-орієнтаційний критерій. Зазначено, що показниками названого критерію є: активізація мотиваційно-потребнісної сфери майбутніх вихователів, наявність ціннісних орієнтацій щодо здоров'я, сформованість професійної спрямованості на здійснення здоров'язбережувальної педагогічної діяльності. Підбрано діагностувальний інструментарій з метою дослідження мотиваційного компонента та здійснено аналіз результатів. За результатами дослідної роботи розроблено систему методів та прийомів формування мотиваційної складової професійної готовності майбутніх вихователів в умовах закладу вищої освіти.

Увага акцентується на інтерактивних методах у процесі навчання, які спонукають студентів до активної розумової і практичної діяльності. Підкреслюється необхідність використання потенційних можливостей педагогічної практики, як вагомого конструкту професійної підготовки майбутніх вихователів, зокрема на етапі формування мотиваційного компоненту готовності до створення здоров'язбережувального середовища у закладі дошкільної освіти.

Ключові слова: здоров'язбережувальне середовище, готовність до створення здоров'язбережувального середовища, мотиваційний компонент, майбутні вихователі.

Вступ

Входження України до єдиного освітнього простору, наближення до кращих європейських зразків зумовлює потребу модернізації закладів вищої освіти, досягнення високої якості надання освітніх послуг, стандартизації професійної підготовки фахівців, зокрема майбутніх вихователів, кінцевою метою якої є форму-

вання такої професійної якості, як готовність» [Гавриш].

Принагідно зазначимо, що Концепція формування позитивної мотивації на здоровий спосіб життя у дітей та молоді, Національна стратегія розбудови безпечного та здорового освітнього середовища, Національна доктрина розвитку освіти України у ХХІ ст. одним із ключових напрямів

державної освітньої політики визначають наповнення змісту освіти здоров'язбережувальною складовою, формування здоров'язбережувального середовища. З огляду на це, проблема формування у майбутніх вихователів готовності до створення здоров'язбережувального середовища у закладі дошкільної освіти набуває особливої актуальності.

1. Постановлення проблеми

Переконані, що сучасний вихователь має бути не лише професійно затребуваним, а й здатним раціонально організувати життєдіяльність дітей дошкільного віку, мати сформоване ціннісне ставлення до власного здоров'я та здоров'я оточуючих як до найвищої індивідуальної і суспільної цінності. Саме з питанням формування позитивної мотивації, ціннісних орієнтацій щодо здоров'язбереження, професійної спрямованості особистості майбутнього вихователя пов'язуємо характеристику мотиваційного компонента, який вважаємо системоутворювальним у структурі професійної готовності майбутніх вихователів.

2. Аналіз попередніх досліджень

Результати наукових пошуків з цієї актуальної проблеми узагальнено у працях вітчизняних і зарубіжних учених. Зокрема, теоретичні та прикладні аспекти здоров'язбереження дітей дослідили О. Богініч, Н. Денисенко, Л. Левінець, Л. Лохвицька, Л. Сварковська, О. Цибульська. Окремі аспекти формування готовності до професійної діяльності майбутніх педагогів у руслі здоров'язбереження обґрунтовано у дослідженнях І. Гавриш, Н. Белікової, Б. Долинського, В. Єфімової, Н. Козак, М. Лук'янченка. Дослідженню позитивної мотивації, професійної спрямованості, ціннісних орієнтацій присвячені наукові роботи І. Беха, С. Занюк, Є. Ільїна, О. Леонтєва, Д. Олрідж, Р. Пріми, А. Реана, В. Слассьоніна, Б. Фрейзер та ін. Деякі аспекти заявленої проблеми висвітлено у працях Т. Бойченко, В. Войтенко, М. Гриньової та інших.

Узагальнюючи теоретичні і практичні напрацювання, варто зазначити, що водночас недостатньо дослідженим залишається питання підготовки майбутніх вихователів до створення здоров'язбережувального середовища у закладі дошкільної освіти.

З огляду на це, **метою статті** є вивчення особливостей формування мотиваційного ком-

поненту готовності майбутніх вихователів до створення здоров'язбережувального середовища у закладі дошкільної освіти.

Результати та дискусії

Підґрунтям досліджуваного напряму вивчення є думка про те, що піклування про власне і громадське здоров'я не можливе без знання того, чому це необхідно і як це робити. Чим ширша і ґрунтовніша освіта особистості в цілому, тим глибиннішим є уявлення про здоров'я. При цьому вихідним положенням для нас є комплексне розуміння освіти: і як надання інформації, і як навчання методів, прийомів і навичок здоров'язбереження, і як виховання та усвідомлення пріоритету цінностей здоров'я, що забезпечується можливостями здоров'язбережувального середовища як закладу дошкільної освіти, так і закладу вищої освіти, у якому здійснюється підготовка майбутніх вихователів. Це дозволяє реалізувати цілі щодо зміцнення здоров'я усіх суб'єктів освітнього процесу в дошкільному навчальному закладі, а, відтак, спонукає до ґрунтового аналізу феномена «здоров'язбережувальне середовище».

У руслі досліджуваної проблеми нам імпує визначення М. Лук'янченка, згідно якого освітнє середовище – це простір, який вміщує в собі не тільки предметні навчальні заняття, а й спеціально організоване середовище, що має на меті створення сприятливих умов для гармонійного розвитку особистості, її здібностей і нахилів, не завдаючи при цьому шкоди здоров'ю [Лук'янченко : 119].

Як характерологічні ознаки такого середовища у наукових джерелах зустрічаються поняття «здоров'язміцнюючий», «здоров'яформувальний». Ми солідарні з позицією Н. Денисенко, згідно якої можна вживати «здоров'яформувальне», «здоров'язміцнює» у взаємозв'язку з поняттям «здоров'язбережувальне середовище».

Відповідно до тверджень вітчизняних учених О. Богініч, Л. Левінець, Л. Лохвицької, Л. Сварковської та ін. здоров'язбережувальне середовище – це, перш за все, створення в освітньому процесі атмосфери комфортного особистісного зростання, розвитку й ефективної самореалізації кожної особистості, забезпечення адекватних віковим особливостям психологопедагогічних та оздоровчо-профілактичних

умов для формування і зміцнення всіх компонентів здоров'я [Богініч : 26].

На основі аналізу наукових джерел здоров'язбережувальне середовище закладу дошкільної освіти розуміється нами як складне, багатовимірне і багатоаспектне поняття, сутнісна характеристика якого зводиться до розуміння його як невід'ємної складової освітнього середовища сучасного закладу дошкільної освіти, де цілеспрямована, освітньо осмислена діяльність педагога-вихователя спрямовується на формування здорової особистості дитини, розкриття її неповторної індивідуальності, творчих потенцій.

У руслі дослідження акцентуємо на тому, що процес створення здоров'язбережувального середовища досить складний, динамічний. Він не протікає спонтанно чи стихійно. Потрібна система спеціально організованих педагогічних упливів, засобів, спрямованих на підвищення його здоров'язбережувального потенціалу, а це, у свою чергу, вимагає активізації професійно-педагогічної підготовки студентів – майбутніх вихователів.

Встановлено, що інтегративною ознакою підготовки майбутніх вихователів до створення здоров'язбережувального середовища у закладі дошкільної освіти є сформована готовність до цієї діяльності як динамічна інтегративна особистісно-професійна якість.

Феномен «готовність майбутніх вихователів до створення здоров'язбережувального середовища у закладі дошкільної освіти» потрактовано у дослідженні як інтегративне утворення, що формується у процесі професійної освіти, самоосвіти, містить сукупність особистісних якостей студента, які акумулюють знання про людину та її здоров'я, здоровий спосіб життя, мотиви здоров'язбережувальної поведінки щодо себе та навколишнього світу, потребу в оволодінні методами, технологіями збереження здоров'я, орієнтацію на самопізнання та саморозвиток (здоров'язбережувальна компетентність) [Циплюк : 64]. Це актуалізує необхідність визначення діагностувально-методичних засад означеного процесу.

Суттєвим, на нашу думку, є розгляд компонентного складу досліджуваного феномену, оскільки «готовність майбутніх вихователів до створення здоров'язбережувального серед-

овища у закладі дошкільної освіти» ми аналізуємо як систему з певною структурою. При цьому послуговуємося досвідом провідних вітчизняних і зарубіжних учених [Белікова, Козак, Левінець] щодо змісту та характеристики структурних компонентів.

Науково вартісними нам видаються узагальнення Н. Козак щодо визначення у структурі професійної готовності трьох компонентів, пов'язаних із відомим гаслом: «Знаю, хочу, можу». З таких позицій компонент, що охоплює уявлення, знання, відомості про предмет дослідження, отримав назву когнітивного; компонент, який відображає систему життєвих цінностей, емоції особистості, мотивацію до здійснення здоров'язбережувальної діяльності – мотиваційний; компонент, пов'язаний із вчинками, поведінкою – поведінковий, [Козак : 49]. Зупинимось більш детально на розкритті особливостей мотиваційного компонента готовності майбутніх вихователів до створення здоров'язбережувального середовища у закладі дошкільної освіти.

При виокремленні мотиваційного компонента ми виходимо з того, що мотиви особистості, на думку В. Сластьоніна, є провідним утворенням у складному синтезі структури мотиваційної сфери, яка забезпечує професійну готовність педагога та є спонукою до здійснення дій.

У науковому світі існують певні дискусії щодо визначення понять «мотивація» та «мотив». Так, деякі учені (О. Леонт'єв, Х. Хекхаузен) вважають, що мотив – це те, що, відображаючись в голові людини, спонукає до діяльності, спрямовує її на задоволення певної потреби, де в якості мотиву є не сама потреба, а предмет потреби. Тобто мотив, як зазначає А. Реан, – це внутрішня спонuka особистості до того чи іншого виду активності (діяльність, спілкування, поведінка), що пов'язана із задоволенням певної потреби.

Тоді як мотивацію особистості В. Іванников, І. Джидар'ян, В. Шадриков розглядають як сукупність факторів або мотивів, як динамічний процес; вторинне утворення по відношенню до мотива, як засіб, механізм його реалізації. Наприклад, В. Іванников вважає, що процес мотивації розпочинається з актуалізації мотива. І. Джидар'ян зауважує, що на відміну

від мотивації, мотив має більш вузьке значення, він фіксує власне психологічний зміст, той внутрішній фон, на якому розгортається процес мотивації. Мотив енергетизує і спрямовує дії людини на кожний момент часу [Ільїн].

Натомість більшість учених об'єднує думка, що мотивація і мотив – взаємопов'язані, взаємозумовлені психічні категорії: мотиви формуються на основі мотивації (мотиви вторинні), і водночас, через вироблення певних мотивів ми можемо впливати на мотивацію в цілому (мотивація залежить від мотива, який стає первинним).

Попри різнобічне тлумачення у визначенні суті дефініцій «мотив» і «мотивація», усіх учених об'єднує думка, з якою важко не погодитися – мотиваційна сфера становить ядро особистості та є рушійною силою її діяльності [Blömeke]. Це дає підстави стверджувати, що збереження, зміцнення та примноження здоров'я як мета майбутньої професійно-педагогічної діяльності вихователів закладів дошкільної освіти немислиме без формування стійких мотивів здоров'язбереження – внутрішньої психологічної причини поведінки та позитивної мотивації – сукупності спонукальних факторів, які викликають активність організму [Занюк : 5], спрямовану на досягнення ефективного результату майбутньої професійно-педагогічної здоров'язбережувальної діяльності та самоактуалізації в ній.

У контексті окресленої проблеми цінною є думка А. Маркової, згідно якої мотивація особистості педагога зумовлюється «спрямованістю», що розглядається як сукупність стійких мотивів, які орієнтують на діяльність [Ільїн]. У цьому значенні спрямованість розуміється як модус особистості, стрижень її структури, що визначає ініціативну поведінку, котра виходить за межі пасивних реакцій на зовнішні подразники [Ільїн : 52]. Спрямованість, як наголошує А. Маркова, нарівні з домінуючими мотивами має й такі форми протікання, як ціннісні орієнтації – своєрідні соціальні орієнтири людини, які є важливим фактором регуляції взаємовідносин та поведінки.

Учені (Б. Ананьєв, О. Леонтьєв, С. Рубінштейн, В. Слободчиков) солідарні в тому, що ціннісні орієнтації є визначальним та домінуючим компонентом, який відображає відносно стійке вибіркове ставлення суб'єкта до світу,

впливаючи на вибір форм соціальної поведінки та діяльності в соціальному середовищі.

Погоджуємося з думкою І. Беха, що здоров'я є найважливішою цінністю для особистості і саме ця смислова позиція має бути основою світогляду як вихователя, так і вихованця [Бех : 6]. Відтак, здоров'язбережувальна ціннісна орієнтація – це така спрямованість особистості, що передбачає сформованість позитивного здоров'язбережувального світосприйняття. Лише вихователь із високим рівнем сформованої здоров'язбережувальної ціннісної орієнтації спроможний діяти не лише заради власного здоров'я, а й здоров'я своїх вихованців, визнаючи його провідним аксіологічним орієнтиром власної професійно-педагогічної діяльності.

Акцентуємо, що професійна підготовка майбутніх вихователів передбачає спрямованість освітнього процесу у закладі вищої освіти на формування у студентів відповідних ціннісних орієнтацій щодо здоров'я як фундаментальної категорії буття, а висока вмотивованість до здоров'язбережувальної діяльності є найважливішою складовою готовності майбутніх вихователів до створення здоров'язбережувального середовища [Єфімова].

Отже, мотиваційний компонент готовності майбутніх вихователів до створення здоров'язбережувального середовища у закладі дошкільної освіти є важливим та системоутворювальним у структурі цього інтегративного особистісно-професійного утворення. Змістовою складовою цього компонента виділяємо: сформованість здоров'язбережувальної ціннісної орієнтації майбутніх вихователів та сформованість професійної спрямованості особистості – як сукупність усвідомлених, стійких мотивів і прагнень до здійснення здоров'язбережувальної педагогічної діяльності.

Це дає підстави для виокремлення ціннісно-орієнтаційного критерію його вияву. При цьому ми виходимо з того, що критерій (із лат. *Criterion* – «розрізнення») – «підстава для оцінки чогось, мірило», це необхідна і достатня умова вияву певного явища чи процесу, ознака, на основі якої здійснюється оцінка, визначення або класифікація; мірило оцінки [Barenthien] є тим «мірилом», що дозволив би отримати найбільш повне уявлення про якісний і кількісний стан компонентів готовності.

Провідними показниками названого критерію є: активізація мотиваційно-потребнісної сфери майбутніх вихователів щодо зміцнення і збереження здоров'я; наявність ціннісних орієнтацій щодо власного здоров'я та здоров'я майбутніх вихованців; сформованість професійної спрямованості особистості майбутнього педагога-вихователя на здійснення здоров'язбережувальної педагогічної діяльності. Діагностувальним інструментарієм вияву показників цього критерію слугують такі методи:

- авторське діагностувальне опитування
- мотиваційно-потребнісна сфера особистості майбутнього вихователя («Самооцінка професійно-педагогічної мотивації»; «Діагностика мотивації досягнення та уникнення невдач»;
- наявність ціннісних орієнтацій щодо власного здоров'я та здоров'я майбутніх вихованців («Визначення життєвих цінностей особистості» (Must-test П. Іванова, Є. Колобова).

У дослідженні взяло участь 82 студента 3-4 курсів спеціальності 012 Дошкільна освіта Комунального закладу вищої освіти «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради. З цієї кількості 68,3 % навчаються за індивідуальним планом.

Як засвідчили результати опитування переважна більшість респондентів (76%) з-поміж рейтингу запропонованих загальнолюдських цінностей, таких як: «здоров'я», «безпека та захищеність», «матеріальний успіх», «особистісний розвиток», «багатство духовної культури», «служіння людям» першість надали позиції «здоров'я», а його формування, збереження та зміцнення, зокрема в дітей дошкільного віку, визнали надзвичайно актуальною проблемою сьогодення. Так, наприклад, студентам пропонувалося закінчити речення на зразок «Я неодмінно повинна... Жахливо, якщо.... Я не можу терпіти ...», висловивши власні судження щодо пріоритетної для них теми. Для прикладу наводимо деякі з них: «Жахливо, якщо я в старості буду настільки хворою, що буду тяжкою ношею для своїх рідних», «Я терпіти не можу, коли бачу хороших гарних людей, які руйнують шкідливими звичками свою молодість», «Я неодмінно повинна стежити за власним здоров'ям та здоров'ям моїх вихованців», «Я неодмінно

повинна підтримувати здоровий спосіб життя, тому що від цього залежить моє здоров'я, здоров'я моїх дітей і всієї нації. Я не можу терпіти, коли бачу як молоді дівчата вживають алкогольні напої, курять, гублячи цим своє здоров'я», «Я неодмінно повинна піклуватись про своє здоров'я, адже у житті це – найголовніше»; «Жахливо, якщо я не зможу зберегти своє здоров'я, з'являться хвороби, які не можна вилікувати» та ін. Також значна частина респондентів, відповідаючи на запитання анкети, зазначили, що відчують гостру потребу в фізичному самовдосконаленні («так» – 51,2%, «ні» – 12,2%) та почуваються відповідальними за якість власного здоров'я та здоров'я майбутніх вихованців. Однак, на запитання «Чи дотримуетесь Ви правил здорового способу життя», 25,6% студентів дали відповідь «систематично дотримуюсь», відповідь «інколи» обрали 31,7% студентів, а 39% учасників анкетування відповіли, що *майже завжди* дотримуються правил здорового способу життя.

Цікавими для нас стали результати методики, спрямованої на діагностику мотивації досягнення та мотивацію уникнення невдач, які засвідчили переважання у студентів мотивації уникнення невдач (57%). Зауважимо, мотивація уникнення невдачі належить до негативної сфери, що передбачає стратегію поведінки, зорієнтовану на уникнення відповідальності, страх новизни та ризику, помилок та невдач, що у нашому випадку може негативно позначитися на готовності студентів до створення здоров'язбережувального середовища як нової реалії освітнього процесу у закладі дошкільної освіти.

Згідно з даними, отриманими у результаті використання діагностувальної методики («Самооцінка професійно-педагогічної мотивації»), спрямованої на виявлення рівня професійно-педагогічної мотивації у руслі проблеми здоров'язбереження, у респондентів переважає епізодична, поверхнева зацікавленість проблемою (58,7%), середній рівень професійної спрямованості (41,3%). Відтак, цілком правомірним є висновок, що попри домінантність здоров'я в системі цінностей особистості, визнання необхідності ведення здорового способу життя та засудження шкідливих звичок, студенти все ж є недостатньо професійно вмотивованими щодо здійснення майбутньої

здоров'язбережувальної педагогічної діяльності.

Ранжування оцінки ролі педагога-вихователя у формуванні, збереженні та зміцненні фізичного, психічного, соціального здоров'я дітей дошкільного віку засвідчує здебільшого позитивну тенденцію суджень респондентів, оскільки 61% студентів визначили її як «важливу, адже вихователь повинен бути вмотивованим до створення здоров'язбережувального середовища у закладі дошкільної освіти», 34,1% – як «суттєву, вихователь має постійно

підвищувати свій рівень обізнаності з питань збереження і зміцнення здоров'я дітей дошкільного віку» і 9,2% – як «не суттєву». Результати опитування відображені на діаграмі 1 (рис. 2.1).

На пропозицію анкети оцінити свою готовність до здоров'язбереження у закладі дошкільної освіти відповіді розподілились наступним чином: 76,8% респондентів відповіли, що відчувають себе частково підготовленими, 18,3% достатньо підготовленими (рис. 2.2.).

На запитання анкети «чи знайоме Вам таке поняття як «здоров'язбережувальне

Рис. 2.1. Оцінка ролі педагога-вихователя у формуванні, збереженні та зміцненні фізичного, психічного, соціального, морально-духовного здоров'я дітей дошкільного віку (за самооцінками студентів)

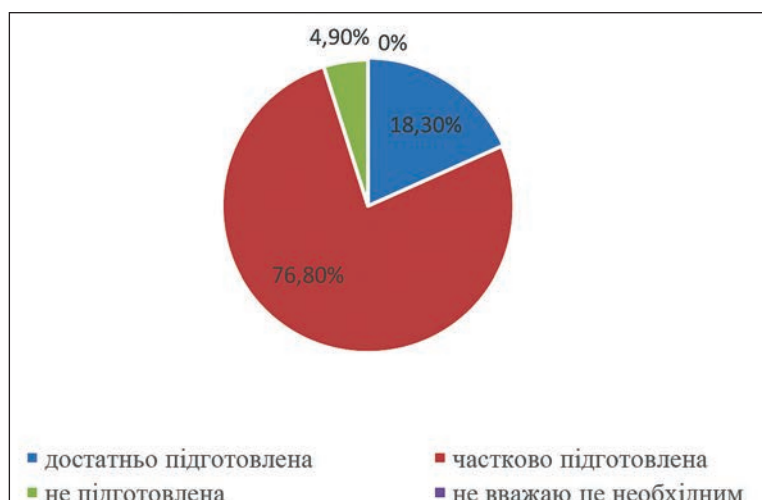

Рис. 2.2. Самооцінка майбутніми вихователями готовності до здоров'язбереження у закладі дошкільної освіти

середовище» закладу дошкільної освіти?» 68,3% студентів відповіли «так», 28% – не досить знайоме. Самооцінні судження студентів доповнили також їхні відповіді на запитання питальника, націленого на виявлення розуміння змісту поняття «здоров'язбережувальне середовище». Зокрема, привертають увагу такі твердження студентів «здоров'язбережувальне середовище» – «Постійна рухова активність дітей, прогулянки на вулиці, фізичні вправи», «Середовище, в просторі якого взаємодіють вихователі, дошкільники, батьки, спрямовуючи свої зусилля на зміцнення здоров'я дітей», «Середовище, в якому створюється такі умови, за яких дитина може усвідомити цінність свого здоров'я, оволодіти способами його збереження», «Середовище де безпечно», «Це середовище в якому зберігають здоров'я, тобто загартовуються», «Це довкілля та природа», «Середовище в якому люди здорові», «Середовище у якому діють усі норми для забезпечення розвитку та зміцнення здоров'я дитини», «Загартувальні процедури, прогулянки на свіжому повітрі, комплекси загальнорозвивальних вправ», «Це чисте повітря».

Загалом, результати анкетування і бесід із майбутніми вихователями засвідчили відсутність холистичного (цілісного) уявлення про здоров'язбережувальне середовище як систему позитивних взаємопов'язаних та взаємозумовлених взаємодій і впливів учасників освітнього процесу в закладі дошкільної освіти та продемонстрували необхідність підвищення рівня мотивації до здоров'язбережувальної діяльності, створення здоров'язбережувального середовища.

Отриманий матеріал, осмислюється нами як підґрунтя для реалізації педагогічних умов з метою підвищення мотиваційного компонента готовності майбутніх вихователів до створення здоров'язбережувального середовища у закладі дошкільної освіти.

Правомірність виокремлення першої умови – активізація стимулювально-позитивного впливу на емоційно-ціннісно-мотиваційну сферу майбутніх вихователів – зумовлена розумінням необхідності забезпечення позитивного стимулювального впливу на мотиваційну сферу. При цьому ми виходимо з того, що стимул, як і власне мотив, позначає рушійну силу людини, сприяючи її активності, діяльності.

У дослідженні ми зробили спробу досягнути цієї мети, впливаючи, перш за все, на емоційно-почуттєву сферу майбутніх педагогів, намагаючись викликати позитивні переживання стосовно пізнавальної діяльності здоров'язбережувального характеру, оскільки, як зауважують науковці (Л. Дихан, В. Козлов, Є. Пир'єв), саме емоції, а не потреби, як традиційно стверджувалося, «створюють» мотивацію, яка є своєрідним фільтром, крізь який пропускаються всі сигнали, котрі отримує людина ззовні.

Дослідження С. Ленга показують, що на формування переконань молоді впливає: 1) нова інформація (інформація, почута вперше, здатна впливати на переконання людини); 2) особистісно значуща інформація, котра відповідає актуальній на сьогоднішній день потребі, проблемі; 3) інформація, яка викликає у людини сильні емоції (збереження такої інформації на глибинному, рефлексорному рівні може відбутися з одного-двох разів, надовго залишаючись у пам'яті); 4) інформація, пов'язана з поважною особистістю; 5) поєднання тої чи іншої проблеми здоров'я з особистісними, внутрішніми цінностями людини за принципом їх розширення, доповнення [Lang].

Тож, яким чином ми намагалися зацікавлювати майбутніх вихователів проблемами здоров'язбереження? Передовсім, у поєднанні з традиційними, використовували методи інтерактивного навчання. Зокрема, проводили брейн ринги «Здоров'я – найбільше благо», квести «Здоровий вихователь – здорова дитина».

Суттєвим стимулом і провідним чинником щодо формування пріоритетних переконань, позитивної стійкої мотивації до здорового способу життя виявилось використання інформаційних джерел. В освітніх цілях ми використовували інтернет-ресурси, активними користувачами яких є сучасні студенти. Наприклад, пропонували мотиваційні ролики, які містять різноманітну інформацію про здоров'я, способи його збереження, саморозвиток; приклади життєвих ситуацій (незламної сили духу людей з особливими потребами тощо), навчальні кінофільми. На основі побаченого та почутого відбувалися жваві дискусії, особливою вимогою яких є дотримання вільної атмосфери полілогу. Окрім цього, пропонували студентам зробити добірку сайтів, що

висвітлюють проблеми здоров'я, здорового способу життя. По завершенню такої роботи студенти створювали колективний проект, а саме мотиваційний ролик (приклади тем: «Твоє життя – твій вибір», «Здоровим бути модно» та ін.). Для виконання цієї форми роботи майбутні вихователі об'єднувалися у декілька мікрогруп, що вимагало узгодженої взаємодії, сприяло виробленню умінь працювати у команді, досягати синергії.

Важливим конструктом професійної підготовки майбутніх вихователів є педагогічна практика. Для вдосконалення власних умінь здоров'язбережувальної діяльності майбутні вихователі ознайомлюються у базових закладах дошкільної освіти м. Луцька з сучасними здоров'язбережувальними технологіями, такими як: sand play та інші види арт-терапії, фітбол-гімнастика, гімнастика на степ-платформах, а також інноваційними формами фізичного виховання.

Особливо цінною у напрямі здоров'язбереження вважається практика у літній період. Не маючи змоги цього року проходити практику в умовах реального освітнього процесу в закладі дошкільної освіти у зв'язку з пандемією COVID-19, ми організували її

в онлайн форматі у формі веб квесту. Одним із етапів якого, був фізкультурно-оздоровчий. Студенти складали, виконували, фотографували комплекси ранкової гімнастики, складали карту-маршрут туристичного переходу для дітей дошкільного віку, проводили фізкультурний челендж тощо.

Висновки

Таким чином, важливе значення у підготовці майбутніх вихователів до створення здоров'язбережувального середовища в закладі дошкільної освіти має мотивація як рушійна сила діяльності та структурний компонент професійної готовності. Виключно важливою при цьому є позитивна мотивація, яка виникає у наслідок спеціально організованих дій викладача в умовах закладу вищої освіти, які спонукають студентів діяти, формують інтерес, професійну спрямованість. Її створення передбачає добір таких методів навчання, які є запорукою активності студентів у напрямі набуття знань, умінь і навичок збереження здоров'я, дотримання ними здорового способу життя.

Для подальших досліджень з цієї проблеми вважаємо за потрібне здійснити контрольну перевірку запропонованої системи роботи, проаналізувавши її.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бех І.Д. Виховання особистості: підручник. Київ : Либідь, 2008. 848 с.
2. Белікова Н.О. Теоретичні і методичні засади підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до здоров'язбережувальної діяльності : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. Київ, 2012. 45 с.
3. Богініч О.Л., Левінець Н.В., Лохвицька Л.В., Сварковська Л.А. Фізичне виховання, основи здоров'я та безпеки життєдіяльності дітей старшого дошкільного віку : навчально-методичний посібник. Київ : Генеза. 2013. 123 с.
4. Гавриш І.В. Теоретико-методологічні основи формування готовності майбутніх учителів до інноваційної професійної діяльності : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : спец. 13.00.04. Харків. 2006. 44 с.
5. Єфімова В.М. Теоретико-методичні засади підготовки майбутніх учителів природничих дисциплін до використання здоров'язбережувальних технологій у професійній діяльності : автореф. дис. ... доктора пед. наук : спец. 13. 00. 04. Київ, 2012. 43 с.
6. Занюк С. Мотивація та саморегуляція учня. Київ : Главник, 2004. 96 с.
7. Ильин Е.П. Мотивация и мотивы. Санкт-Петербург : Питер, 2002. 152 с.
8. Козак Н.Г. Здоров'язберігаюче виховання підлітків основної школи в навчально-виховному процесі : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.07. Полтава, 2016. 240 с. URL: https://snu.edu.ua/docs/science/dissertation/dissertation_kozak_n_g.pdf (дата звернення: 29.03.2021).
9. Левінець Н. Здоров'язбережувальна компетентність сучасного вихователя як важлива складова професійної готовності. *Вісник Інституту розвитку дитини. Серія : Філософія, педагогіка, психологія*. 2014. Вип. 36. С. 88–94.
10. Лук'яненко М.І. Особливості організації здоров'язберігаючого освітнього середовища. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітніх школах*. Запоріжжя, 2012. Вип. 23 (76). С. 118–125.
11. Циплюк А.М. Підготовка майбутніх вихователів до створення здоров'язбережувального середовища у дошкільному навчальному закладі : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Хмельницький, 2017. 243 с.

12. Barenthien, J., Lindner, M., Ziegler, T., Steffensky, M. (2018). Exploring preschool teachers' science-specific knowledge. *Early Years*, 109 (3), 1–16. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/09575146.2018.1443321> (Last accessed: 28.03.2021)
13. Blömeke, S., Jenßen, L., Grassmann, M., Dunekacke, S., & Wedekind H. (2017). Process mediates structure: The relation between preschool teacher education and preschool teachers' knowledge. *Journal of Educational Psychology*, 109(3), 338–354. URL: <https://psycnet.apa.org/fulltext/2016-42154-001.html> (Last accessed: 27.03.2021)
14. Lang, S.N., Mouzourou, C., Jeon, L. et al. (2017). Preschool Teachers' Professional Training, Observational Feedback, Child-Centered Beliefs and Motivation: Direct and Indirect Associations with Social and Emotional Responsiveness. *Child Youth Care Forum* 46, 69–90 URL: <https://link.springer.com/article/10.1007/s10566-016-9369-7> (Last accessed: 27.03.2021)

REFERENCES

1. Bekh, I.D. (2008). *Vykhovannia osobystosti [Personality education]*. Kyiv : Lybid [in Ukrainian].
2. Bielikova, N.O. (2012). *Teoretychni i metodychni zasady pidhotovky maibutnikh fakhivtsiv z fizychnoi reabilitatsii do zdoroviazberezhualnoi diialnosti [Theoretical and methodical bases of preparation of future specialists in physical rehabilitation for health-preserving activity]*. Extended abstract of candidate's thesis. Kyiv [in Ukrainian].
3. Bohinich, O.L., Levinets, N.V., Lokhvytska, L.V., Svarkovska, L.A. (2013). *Fizyчне vykhovannia, osnovy zdorovia ta bezpeky zhyttiediialnosti ditei starshoho doshkilnogo viku [Physical education, basics of health and safety of life of older preschool children]*. Kyiv : Henezza [in Ukrainian].
4. Havrysh, I.V. (2006). *Teoretyko-metodolohichni osnovy formuvannia hotovnosti maibutnikh uchyteliv do innovatsiinoi profesiinoi diialnosti [Theoretical and methodological bases of formation of readiness of future teachers for innovative professional activity]*. Extended abstract of Doctor's thesis. Kharkiv [in Ukrainian].
5. Yefimova, V.M. (2012). *Teoretyko-metodychni zasady pidhotovky maibutnikh uchyteliv pryrodnychkh dystsyplin do vykorystannia zdoroviazberezhualnykh tekhnolohii u profesiinii diialnosti [Theoretical and methodological principles of training future teachers of natural sciences for the use of health technologies in professional activities]*. Extended abstract of Doctor's thesis. Kyiv [in Ukrainian].
6. Zaniuk, S. (2002). *Motyvatsiia ta samorehuliatytsiia uchnia [Motivation and self-regulation of the student]*. Kyiv : Hlavnyk [in Ukrainian].
7. Ylyn, E.P. (2002). *Otyvatsiia y motyvny. [Motivation and motives]*. Sankt-Peterburh : Pyter [in Russian].
8. Kozak, N.H. (2016). *Zdoroviazberihaiuche vykhovannia pidlitkiv osnovnoi shkoly v navchalno-vykhovnomu protsesi. dys [Healthy education of primary school adolescents in the educational process]*. *Candidate's thesis*. Retrieved from https://snu.edu.ua/docs/science/dissertation/dissertation_kozak_n_g.pdf. [in Ukrainian] (Last accessed: 29.03.2021)
9. Levinets, N.V. (2014). *Zdoroviazberezhualna kompetentnist suchasnoho vykhovatelja yak vazhlyva skladova profesiinoi hotovnosti [Health-preserving competence of a modern educator as an important component of professional readiness]*. *Visnyk Instytutu rozvytku dytyny. Seriiia : Filosofiia, pedahohika, psykholohiia – Bulletin of the Institute of Child Development. Series: Philosophy, pedagogy, psychology*, 36, 88-94 [in Ukrainian].
10. Lukianchenko, M.I. (2012). *Osoblyvosti orhanizatsii zdoroviazberihaiuchoho osvitnoho seredovyscha. [Features of the organization of a healthy educational environment]*. *Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnikh shkolakh – Pedagogy of creative personality formation in higher and secondary schools*, 23 (76), 118-125 [in Ukrainian].
11. Tsypliuk, A.M. (2017). *Pidhotovka maibutnikh vykhovateliv do stvorennia zdoroviazberezhualnoho seredovyscha u doshkilnomu navchalnomu zakladi: [Preparing future educators to create a healthy environment in the preschool]*. *Candidate's thesis*. Khmelnytskyi [in Ukrainian].
12. Barenthien, J., Lindner, M. A., Ziegler, T., Steffensky, M. (2018). Exploring preschool teachers' science-specific knowledge. *Early Years*, 109 (3), 1–16. Retrieved from <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/09575146.2018.1443321> (Last accessed: 28.03.2021)
13. Blömeke, S., Jenßen, L., Grassmann, M., Dunekacke, S., & Wedekind, H. (2017). Process mediates structure: The relation between preschool teacher education and preschool teachers' knowledge. *Journal of Educational Psychology*, 109(3), 338–354. Retrieved from <https://psycnet.apa.org/fulltext/2016-42154-001.html> (Last accessed: 27.03.2021)
14. Lang, S.N., Mouzourou, C., Jeon, L. et al. (2017). Preschool Teachers' Professional Training, Observational Feedback, Child-Centered Beliefs and Motivation: Direct and Indirect Associations with Social and Emotional Responsiveness. *Child Youth Care Forum* 46, 69–90. Retrieved from <https://link.springer.com/article/10.1007/s10566-016-9369-7> (Last accessed: 27.03.2021)

A. M. TSYPLIUK

*Candidate of Pedagogical Science,
Senior Lecturer at the Faculty of Preschool Education,
Municipal Higher Educational Institution «Lutsk Pedagogical College»
of the Volyn Regional Council, Lutsk, Ukraine
E-mail: atsyplyuk@lpc.ukr.education
<https://orcid.org/0000-0002-1307-8005>*

A. O. BUBIN

*Candidate of Pedagogical Science,
Head of Preschool Education,
Municipal Establishment of Higher Education «Lutsk Pedagogical College»
of Volyn regional council, Lutsk, Ukraine
E-mail: abubin@lpc.ukr.education
<https://orcid.org/0000-0002-7670-1263>*

**MOTIVATIONAL COMPONENT OF READINESS OF FUTURE PRESCHOOL
TEACHERS TO THE CREATION A HEALTH PRESERVING ENVIRONMENT
IN PRESCHOOL INSTITUTIONS**

The article describes the motivational component of the readiness of future preschool teachers to create a health preserving environment in preschool institutions, which is interpreted as an integrative education, formed in the process of professional education, self-education, contains a set of personal qualities of students that accumulate knowledge about man and his health a healthy lifestyle, motives for healthy behavior in relation to themselves and the world around them.

The semantic part of the motivational component is determined, which provides: the formation of health-oriented value orientation of future educators and the formation of professional orientation of the individual – as a set of conscious, stable motives and aspirations to health-preserving pedagogical activity. The value-orientation criterion is singled out. It is noted that the indicators of this criterion are: activation of the motivational-needs sphere of future educators, the presence of value orientations for health, the formation of a professional focus on the implementation of health-preserving pedagogical activities. Diagnostic tools were selected to study the motivational component and the results were analyzed. Based on the results of research work, a system of methods and techniques for forming the motivational component of professional readiness of future educators in a higher education institution has been developed.

Emphasis is placed on interactive methods in the learning process that encourage students to active mental and practical activities. The need to use the potential of pedagogical practice as an important construct of professional training of future educators, in particular at the stage of formation of the motivational component of readiness to create a healthy environment in preschool institutions, is emphasized.

Key words: health preserving environment, readiness to create a health preserving environment, motivational component, future preschool teachers.

Стаття надійшла до редакції 18.01.2021

The article was received 18.01.2021